

CALITATEA VIEȚII DE FAMILIE ȘI STAREA DE SĂNĂTATE MINTALĂ ÎN CONTEXTUL PANDEMIC ÎNTR-O SOCIETATE CU DREPTURI REGLEMENTATE LEGISLATIV

BEATRICE MĂGURAN*

MONA VINTILĂ**

Abstract:

This article aims to highlight issues related to the quality of family life and mental health status in the context of the pandemic, emphasizing the importance of a society with rights regulated by law. Thus, it presents the challenges and stress that families have experienced, which could trigger common mental disorders, including anxiety, depression and post-traumatic stress disorder leading to dangers that go beyond the consequences of the COVID-19 pandemic. It has also been found that children who are forced to stay indoors end up spending much more time using digital devices and may be prone to cyberbullying, which has a negative impact on their emotional and physical state. Movement restrictions, quarantine, and compulsory isolation had a profound impact as families were deprived of the freedom to participate in public gatherings, holidays, rallies, etc. It was found that in some cases parents were separated from their children in order not to thwart the fight against diseases which also had a negative impact in terms of balanced psychological development of the family. All these issues are regulated by law to avoid thwarting the fight against diseases.

Keywords: pandemic, life quality, cyberbullying, mental health, law, human rights

Résumé :

Cet article vise à mettre en lumière les questions liées à la qualité de la vie familiale et à l'état de santé mentale dans le contexte de la pandémie, en soulignant l'importance d'une société dont les droits sont réglementés par la loi. Ainsi, il présente les défis et le stress vécus par les familles, qui pourraient déclencher des troubles mentaux courants, notamment l'anxiété, la dépression et le syndrome de stress post-traumatique, entraînant des dangers qui vont au-delà des conséquences de la pandémie de COVID-19. Il a également été constaté que les enfants contraints de rester à l'intérieur finissent par passer beaucoup plus de temps à utiliser des appareils numériques et peuvent être sujets à la cyber-harcèlement, ce qui a un impact négatif sur leur état émotionnel et physique. Les restrictions de déplacement, la mise en quarantaine et l'isolement obligatoire ont eu un impact profond car les familles ont été privées de la liberté de participer aux rassemblements publics, aux fêtes, aux réunions, etc. Il a été constaté que dans certains cas, les parents étaient séparés de leurs enfants afin de ne

---

* Departamentul de Psihologie, Universitatea de Vest din Timișoara, e-mail: beatrice.sarkadi70@e-uvv.ro

** Prof. univ. dr., Departamentul de Psihologie, Universitatea de Vest din Timișoara, e-mail: mona.vintila@e-uvv.ro

pas faire échouer la lutte contre les maladies, ce qui a également eu un impact désavantageux en termes de développement psychologique équilibré de la famille. Toutes ces questions sont réglées par la loi pour ne pas contrecarrer la lutte contre les maladies.

Mots-clés : pandémie, qualité de vie, cyber-harcèlement, santé mentale, droit, droits de l'homme

În contextul actual, pandemia de COVID-19 a provocat nu numai schimbări la nivel global, ci și schimbări majore pe diferite planuri ale vieții. Prognosticul incert, carantina, izolarea, distanțarea socială, impunerea muncii de la domiciliu și diferite restricții care vizează circulația liberă și orele de deplasare au adus modificări semnificative pe plan psihologic și emoțional, ale căror repercusiuni sunt resimțite tot mai puternic și de către persoanele care au fost contaminate cu virusul, dar și de către populația generală.¹

Această perioadă este extrem de stresantă, deoarece lumea și-a schimbat rapid stilul de viață, iar pentru unii acest fapt a devenit foarte greu de gestionat; multor persoane le-a fost greu să se adapteze, astfel că nivelul de anxietate și de îngrijorare față de sănătatea lor și a celor dragi a crescut.² Impactul negativ al pandemiei nu se oprește doar la sănătatea fizică și mintală, deoarece peste tot în lume au apărut schimbări și în plan social: oameni care nu își mai pot vedea familiile sau prietenii din cauza carantinării și distanțării sociale, dar și persoane care și-au pierdut locul de muncă sau se află în șomaj și în imposibilitatea de a asigura strictul necesar familiei.³

De asemenea, în această perioadă, copiii, fiind nevoiți să se adapteze con-textului, nu mai merg fizic la școală, în majoritatea țărilor se practică școala online, iar educația copiilor la domiciliu nu mai este alegerea părinților. Aceasta a devenit o necesitate și chiar o datorie. Începând cu luna martie 2020 pandemia de COVID-19 a forțat închiderea școlilor în mai multe țări din întreaga lume, perturbând puternic procesul de educație. În acest sens, un studiu anterior⁴ evidențiază modul în care studenții se raportează la educația online și scoate în evidență atitudini mai degrabă negative ale

¹ Pfefferbaum, B., & North, C. S. (2020). Mental health and the Covid-19 pandemic. *New England Journal of Medicine*, 383(6), 510-512.

² Sarkadi, B., Vintilă, M., Home education impact on the family life during the COVID-19 Pandemic, *Journal Plus Education*, vol. 29, no. 2/2021, pp. 235-255.

³ Zhang, Y., & Ma, Z. F. (2020). Impact of the COVID-19 pandemic on mental health and quality of life among local residents in Liaoning Province, China: A cross-sectional study. *International journal of environmental research and public health*, 17(7), 2381.

⁴ Coman, C., Țiru, L. G., Meseșan-Schmitz, L., Stanciu, C., & Bularca, M. C. (2020). Online teaching and learning in higher education during the coronavirus pandemic: students' perspective. *Sustainability*, 12(24), 10367.

studentilor, iar un alt studiu⁵ a evidențiat și faptul că nu doar elevii au fost afectați de schimbarea bruscă pe care a presupus-o educația online, dar și profesorii. Această decizie a interferat complet cu viața zilnică a majorității familiilor. Școala, ca instituție, este un loc foarte important pentru colectarea experiențelor sociale. Izolarea unui copil de școală în format fizic generează multe schimbări, cu atât mai mult în contextul pandemiei.⁶ În contextul închiderii școlilor, educația la domiciliu a devenit singura formă de școlarizare disponibilă, forțând instituțiile de învățământ să aplice de urgență predarea online. Având în vedere că de fapt copiii trebuie să învețe de acasă, studiile au arătat că părinții se luptă cu această provocare.⁷

S-a constatat faptul că acei copii care sunt obligați să stea în case ajung să petreacă mult mai mult timp în fața ecranelor dispozitivelor digitale. Utilizarea excesivă a internetului poate să producă dependență, pot apărea cazuri de hărțuire pe internet, dar și alte probleme de natură psiho-socială.⁸ Termenul de hărțuire pe internet (cyberbullying) este folosit pentru a descrie comportamente agresive intenționate cu scopul de a răni victima, care se diferențiază de hărțuirea tradițională (bullying) prin faptul că are loc prin mijloace tehnologice (internet și rețele sociale). Hărțuirea cibernetică acoperă diverse acte, cum ar fi trimiterea de mesaje agresive și de amenințare, excluderea socială, răspândirea de zvonuri și furtul de identitate online.

În România, pentru a proteja copiii, Ministerul Educației a implementat în fiecare școală obligativitatea formării unei Comisii Antibullying, a cărei sarcină este de a monitoriza comportamentele indezirabile ale elevilor și redactarea unui document specific în acest sens.

Planul anti-bullying are rolul de a preveni și combate toate formele de bullying, inclusiv cyberbullying-ul, în sistemul educațional între elevi prin promovarea diferitelor activități având obiectivul general de a face școala un loc sigur, de a crește nivelul de conștientizare a acestui fenomen atât în rândul profesorilor, elevilor, cât și al părinților, cu atât mai mult că Legea nr. 221/2019 pentru modificarea și completarea Legii Educației Naționale nr. 1/2011 susține prin articolul 7 alineatul 1¹ că „În unitățile de învățământ

⁵ Popa, D., Repanovici, A., Lupu, D., Norel, M., & Coman, C. (2020). Using mixed methods to understand teaching and learning in Covid 19 times. *Sustainability*, 12(20), 8726.

⁶ Parczewska, T. (2020). Difficult situations and ways of coping with them in the experiences of parents homeschooling their children during the COVID-19 pandemic in Poland. *Education* 3-13, 1-12.

⁷ Pozas, M., Letzel, V., & Schneider, C. (2021). 'Homeschooling in times of corona': exploring Mexican and German primary school students' and parents' chances and challenges during homeschooling. *European Journal of Special Needs Education*, 1-16.

⁸ Thakur, K., Kumar, N., & Sharma, N. (2020). Effect of the pandemic and lockdown on mental health of children. *The Indian Journal of Pediatrics*, 87, 552-552.

și în toate spațiile destinate educației și formării profesionale sunt interzise comportamentele care constau în violența psihologică – bullying”. Lista definițiilor termenilor și a expresiilor utilizate în cuprinsul legii (anexa 1 la Legea nr. 1/2011) specifică la punctul 6¹ că „Violența psihologică – bullying este acțiunea sau seria de acțiuni fizice, verbale, relaționale și/sau cibernetice, într-un context social dificil de evitat, săvârșite cu intenție, care implică un dezechilibru de putere, au drept consecință atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptate împotriva unei persoane sau grup de persoane și vizează aspecte de discriminare și excludere socială, care pot fi legate de apartenența la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală, caracteristicile personale, acțiune sau serie de acțiuni, comportamente ce se desfășoară în unitățile de învățământ și în toate spațiile destinate educației și formării profesionale.”

În acest sens, potrivit art. 94 alin. (1) din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului sunt interzise cinci forme de abuz asupra copilului: fizic, emoțional, psihologic, sexual, economic, bullying-ul și cyberbullying-ul fiind definite în anexa 1 la Legea nr. 1/2011 la punctul 6¹.

Legea nu prevede însă pedepse și sancțiuni specifice, de aceea se va aplica dreptul comun în materie pentru injurii și insulte (ele sunt delict civile): cel agresat poate face la instanța civilă cerere de acordare a daunelor morale; pentru amenințare, șantaj, hărțuire sau incitare la ură ori la discriminare (ele sunt infracțiuni) se poate face plângere la poliție sau parchet pentru a se deschide urmărire penală; pentru discriminare se poate face sesizare la Consiliul Național de Combatere a Discriminării, dar fiind vorba de o faptă ilegală comisă la școală, copilul agresor poate fi sancționat disciplinar potrivit Statutului Elevului adoptat în anul 2016 (ghidul de educație juridică „Elevul și Legea”).⁹

La începutul anului 2020, Organizația Mondială a Sănătății și-a exprimat îngrijorarea cu privire la efectele pe care COVID-19 le-ar putea avea asupra bunăstării psihologice. Dovezile impactului psihologic abia începeau să apară, întrucât un număr tot mai mare de studii sugerau anxietate și depresie crescută.¹⁰

Reacțiile psihologice comune ca răspuns la impunerea carantinării populației pentru a reduce răspândirea virusului sunt frica generalizată și anxietatea

⁹ <https://www.parintiicerschimbare.ro/ce-sanctiuni-se-aplica-in-cazurile-de-bullying/>

¹⁰ Every-Palmer, S., Jenkins, M., Gendall, P., Hoek, J., Beaglehole, B., et al. (2020). Psychological distress, anxiety, family violence, suicidality, and wellbeing in New Zealand during the COVID-19 lockdown: A cross-sectional study. PLoS one, 15(11), e0241658.

comunitară omniprezentă care sunt asociate de obicei cu focare de boală. Chiar dacă măsurile precum carantina sau starea de alertă au fost luate cu un scop benefic, respectiv de a reduce numărul de cazuri infectate, restricțiile și izolarea socială reprezintă o preocupare majoră pentru bunăstarea psihologică a familiilor.¹¹ Multe studii privind satisfacția vieții și constructele acesteia, cum ar fi calitatea vieții și bunăstarea vieții, sunt utile pentru a clarifica modul în care indivizii reacționează în diferite circumstanțe stresante.¹² Unele studii recente¹³ au raportat efecte psihologice negative, inclusiv simptome de stres post-traumatic, confuzie și furie cu privire la carantina impusă de autorități. Pandemia globală este un factor de stres care a apărut în afara sistemului familial, dar, având în vedere noutatea și incertitudinea referitoare la această boală, este probabil să fie percepută ca un factor de stres semnificativ pentru mulți părinți și copii. Familiile sunt mai predispuse să experimenteze o izolare socială crescută, dificultăți economice și incapacitatea de a accesa servicii de sprijin și educație, iar toate acestea pot exacerba stresul perceput în multe gospodării.¹⁴ De asemenea, apar și panica, sentimente de lipsă de speranță și de disperare care sunt asociate cu rezultate negative asupra funcționalității normale a organismului, incluzând și comportamentul suicidal.¹⁵

Anxietatea legată de sănătate poate fi considerată ca o trăsătură care apare pe un continuum de la scăzut la ridicat. Nivelurile extrem de ridicate sau scăzute ale anxietății legate de sănătate pot avea un impact dăunător la nivel individual și comunitar, conducând la comportamente dezadaptative. Nivelurile scăzute de anxietate legată de sănătate în mijlocul unei pandemii potențial mortale pot duce la un optimism nerealist cu privire la capacitatea cuiva de a evita contagiunea sau de a se recupera fără consecințe, ceea ce duce la nerespectarea măsurilor de distanțare sau de igienă. În schimb, nivelurile ridicate de anxietate legată de sănătate pot duce la comportamente

¹¹ Spinelli, M., Lionetti, F., Pastore, M., & Fasolo, M. (2020). Parents' stress and children's psychological problems in families facing the COVID-19 outbreak in Italy. *Frontiers in Psychology*, 11, 1713.

¹² Bradley, R., & Corwyn, R. (2004). Life satisfaction among European American, African American, Chinese American, Mexican American, and Dominican American adolescents. *International Journal of Behavioral Development*, 28(5), 385-400.

¹³ Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *The Lancet*, 395(10227), 912-920.

¹⁴ Brown, S. M., Doom, J. R., Lechuga-Peña, S., Watamura, S. E., & Koppels, T. (2020). Stress and parenting during the global COVID-19 pandemic. *Child abuse & neglect*, 110, 104699.

¹⁵ Serafini, G., Parmigiani, B., Amerio, A., Aguglia, A., Sher, L., & Amore, M. (2020). The psychological impact of COVID-19 on the mental health in the general population. *QJM: An International Journal of Medicine*, 113(8), 531-537.

disfuncționale, cum ar fi stocarea de bunuri esențiale (produse de igienă, alimente, provizii medicale), sporind astfel povara pe care o poartă ceilalți.¹⁶

Anxietatea a crescut odată cu creșterea numărului de cazuri noi, dar și din cauza informațiilor, de multe ori exagerate sau eronate, furnizate de mass-media.

Teoriile conspirației, afirmațiile false și dezinformarea populației nu fac decât să înrăutățească starea de sănătate mintală a oamenilor. Restricțiile de călătorie, amânarea sau interzicerea manifestărilor religioase, a evenimentelor culturale și sportive, și carantinarea îi pot face pe oameni să experimenteze sentimente de singurătate, plictiseală și anxietate, simptome de depresie. Pandemia și eforturile de limitare a acesteia au introdus, de asemenea, o multitudine de factori de stres suplimentari pentru populație, dincolo de teama de infecție. Schimbări precum purtarea de măști de protecție, încetarea interacțiunii interpersonale prin distanțare socială, pierderea veniturilor și închiderile au fost, de asemenea, raportate ca având un impact asupra sănătății mintale.¹⁷

Știrile false legate de COVID-19 au accelerat apelurile ca rețelele sociale să fie mai proactive în combaterea acestei probleme.

În acest sens Codul de bune practici privind dezinformarea al Uniunii Europene a fost semnat de platformele online Facebook, Google, Twitter, Mozilla, precum și de unele agenții de publicitate în octombrie 2018. Microsoft s-a alăturat în mai 2019, în timp ce TikTok a devenit semnatar în iunie 2020.¹⁸

Cu toate acestea, un document de lucru al Comisiei europene de evaluare a Codului de bune practici susține că există mai multe deficiențe după analiza primului său an de aplicare. Documentul subliniază că aceste lacune „pot fi grupate în patru mari categorii: aplicarea inconsecventă și incompletă a codului între platforme și state membre, lipsa unor definiții uniforme, existența mai multor lacune în acoperirea angajamentelor asumate la nivelul codului și limitări inerente de auto-reglementare a codului”. De aceea, în septembrie 2020, Věra Jourová, Comisarul european pentru valori și transparență, declara că trebuie propuse noi metode pentru ca platformele să devină mai responsabile și mai transparente permițând acces mai bun la date. Comisia a propus, de asemenea promovarea Actului legislativ privind serviciile digitale cu ajutorul căruia responsabilitățile social – media și răspunderea pentru conținutul de pe platformele lor ar fi reglementate.¹⁹

¹⁶ Marroquín, B., Vine, V., & Morgan, R. (2020). Mental health during the COVID-19 pandemic: Effects of stay-at-home policies, social distancing behavior, and social resources. *Psychiatry research*, 293, 113419.

¹⁷ Lakhan, R., Agrawal, A., & Sharma, M. (2020). Prevalence of Depression, Anxiety, and Stress during COVID-19 Pandemic. *Journal of Neurosciences in Rural Practice*, 11(4), 519.

¹⁸ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/code-practice-disinformation>

¹⁹ <https://www.reuters.com/article/us-eu-tech-disinformation-idUKKBN2610GU>

La nivel național, CNA (Consiliul Național al Audiovizualului) este instituția responsabilă de identificarea practicilor de răspândire a informațiilor false, iar în perioada de pandemie a monitorizat informații referitoare la COVID-19 și a sancționat diferite posturi TV care sunt responsabile de distribuirea mesajelor generatoare de frică, stres și anxietate în cadrul populației în contextul crizei pandemice. Această entitate de control își exercită dreptul de sancționare bazându-se pe Articolul 101 – Dispoziții generale Publicitate și teleshopping din Codul audiovizualului, care susține: „Este interzisă orice formă de promovare a unor produse sau a unor servicii care sugerează publicului ori îl instigă să renunțe la alte produse sau servicii similare ori asemănătoare identificabile.”²⁰

Totuși, în contextul societății contemporane, influența canalelor mass-media s-a amplificat odată cu „dezvoltarea și globalizarea social media”, care a facilitat răspândirea informațiilor și interacțiunea dintre oameni.²¹

În unele state membre ale Uniunii Europene guvernele au încheiat acorduri cu anumite platforme media. De exemplu, în Franța guvernul a încheiat parteneriate cu motoarele de căutare și cu rețelele de socializare (Google, Qwant, Facebook, Twitter, Instagram, TikTok sau LinkedIn) pentru a combate dezinformarea online. Mai multe companii de rețele de socializare au adăugat link-uri dedicate către site-uri guvernamentale care prezintă informații sigure atunci când utilizatorii caută COVID-19 sau folosesc un hashtag special.

Lumea modernă, cea în care am trăit până la această pandemie, fiind obișnuiți să călătorim oricând vrem și să ieșim din case fără restricții de oră, nu s-a confruntat de multe ori cu un asemenea context, cu izolarea socială și diferite interdicții, acestea fiind generatoare de sentimente de frustrare și incertitudine. Această situație demonstrează faptul că majoritatea persoanelor nu sunt pregătite din punct de vedere emoțional să înfrunte efectele unui dezastru biologic în care toată lumea este mai fragilă și mai neajutorată.²² Restricțiile de circulație și izolarea socială au succes în prevenirea răspândirii COVID-19; ele reprezintă o preocupare serioasă pentru bunăstarea psihologică a familiilor. Izolarea reprezintă o povară majoră pentru părinți și le crește riscul de a experimenta stresul și emoțiile negative. Restricțiile de călătorie, carantina, izolarea obligatorie și interdicțiile privind adunările publice au un impact asupra libertății indivizilor, ceea ce echivalează cu privarea de libertate și de drepturile fundamentale ale omului. Dar, întrucât

²⁰ <https://legeaz.net/codul-audiovizualului-2011/art-101-dispozitii-generale-publicitate-si-teleshopping>

²¹ Coman, C. (2018). *Analiza imaginii și influența Mass media*. Timișoara: Editura de Vest.

²² Lee, M., & You, M. (2020). Psychological and behavioral responses in South Korea during the early stages of coronavirus disease 2019 (COVID-19). *International journal of environmental research and public health*, 17(9), 2977.

acestea pot fi singurele măsuri de atenuare a răspândirii unei boli, cum este cazul pandemiei de Coronavirus, națiunile le-au pus în aplicare. China și India sunt exemple ale modului în care astfel de măsuri au limitat răspândirea în continuare a Coronavirusului pe teritoriile lor. Nici măcar țările cu cele mai stricte prevederi legale privind drepturile omului nu exclud această abordare. La fel ca în toate situațiile de urgență, impunerea unor reguli este inevitabilă pentru interesul superior al indivizilor, promovând astfel sănătatea generală a populației.²³ Este de așteptat ca pregătirea pentru situații de urgență să aibă un impact nu numai asupra sănătății umane, ci și asupra drepturilor omului.²⁴

Libertatea de circulație este un drept al omului și este protejată de legile fiecărui stat și de tratate internaționale, precum Declarația universală a drepturilor omului la articolul 13, adoptată în România în anul 1948, și prin Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice la articolul 12. Aceste două instrumente garantează dreptul tuturor indivizilor de a părăsi orice țară, inclusiv propria țară și de a reveni în aceasta la orice moment și este protejat dreptul oricărei persoane la liberă circulație, pe teritoriul statelor care au aderat și semnat Pactul.

Etica în domeniul sănătății publice diferă de etica clinică prin faptul că necesită acordarea priorității promovării binelui comun față de protejarea autonomiei individuale.²⁵ Paternalismul implică restricții asupra libertății de dragul protejării sau promovării celui mai bun interes al individului respectiv acordând prioritate implicațiilor sociale mai largi decât drepturilor individuale. Dreptul indivizilor la sănătate include protejarea și prevenirea contactării bolilor. Acest lucru contribuie la asigurarea faptului că interesele pe termen lung au prioritate față de cele pe termen scurt. Politicile de sănătate publică, care se concentrează în primul rând pe rezultatele în materie de sănătate la nivelul populației²⁶, pot, prin urmare, să subordoneze interesele și drepturile indivizilor la binele comun.²⁷ Plecând de aici, se pare că există un consens neoficial conform căruia sănătatea umană primează în fața drepturilor omului. Cu toate acestea, aceste măsuri trebuie să fie justificate

²³ Wilder-Smith, Freedman DO. Isolation, quarantine, social distancing and community containment: pivotal role for old-style public health measures in the novel coron-avirus (2019-nCoV) outbreak. *J Travel Med* 2020;27(2)

²⁴ Gerwin LE. Planning for pandemic: a new model for governing public health emergencies. *Am J Law Med* 2011;37:128.

²⁵ White DB, Katz MH, Luce JM, Lo B. Who should receive life support during a public health emergency? Using ethical principles to improve allocation decisions. *Ann Intern Med* 2009;150(2):132—8.

²⁶ Childress JF, Faden RR, Gaare RD, Gostin LO, Kahn J, Bonnie RJ, et al. Public health ethics: mapping the terrain. *J Law Med Ethics* 2002;30:170—8 [PubMed: 12066595. 16].

²⁷ Gostin L. Public health strategies for pandemic influenza: ethics and the law. *Jama* 2006;295:1700—4 [PubMed: 16609092].

și transparent comunicate. Implicarea publicului și transparența în procesul decizional sunt factori importanți de luat în considerare.²⁸ Furnizarea de informații este necesară pentru eficacitate, cooperare și conformitate din partea populației.²⁹ Măsurile puse în aplicare ar trebui să fie pentru o perioadă limitată și, după caz, în condiții de siguranță și protecție.³⁰ Deși nevoia de supraviețuire a omului precede drepturile individuale, nu poate fi trecută cu vederea echilibrarea drepturilor individuale în raport cu nevoile de sănătate publică ale comunității.

De asemenea, articolul 25 din Declarația universală a drepturilor omului care susține că fiecare individ are dreptul la un nivel de viață adecvat atât pentru sănătatea lui, cât și a familiei sale, iar prin articolul 12 din Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale se recunoaște dreptul tuturor de a se bucura de cel mai înalt standard de sănătate posibil și solicită guvernelor să ia măsuri pentru a preveni amenințările la adresa sănătății publice și pentru a oferi servicii medicale celor care au nevoie de ele.

În acest context, pandemia de COVID-19 a făcut mai vizibilă tensiunea inerentă cu care se confruntă guvernele europene dintre responsabilitatea lor de a susține dreptul la libertatea de circulație și, în același timp, de a asigura sănătatea și siguranța cetățenilor lor, iar pe acest considerent guvernele europene trebuie să facă un compromis între protejarea sănătății și siguranței cetățenilor UE pentru a atenua răspândirea coronavirusului și libertatea de circulație a persoanelor, care este una dintre pietrele de temelie ale integrării europene.³¹

Nu putem trece cu vederea faptul că relațiile în cadrul familiei și-au schimbat dinamica din cauza crizei, iar cercetări recente care examinează impactul pandemiei de COVID-19 asupra familiilor sugerează că bunăstarea părinților a fost mai scăzută în timpul pandemiei decât înainte și că stresul a fost mai mare decât înainte. În special, relația părinte-copil a fost identificată ca fiind crucială pentru bunăstarea și adaptarea în contextul pandemiei.³²

²⁸ Daniels N. Accountability for reasonableness. *BMJ* 2000;321:1300—1 [PubMed: 11090498. 38].

²⁹ Gostin LO. Medical countermeasures for pandemic influenza: ethics and the law. *JAMA* 2006;295(5):54—6.

³⁰ Strosberg MA. Allocating scarce resources in a pandemic: ethical and public policy dimensions. *Virtual Mentor*, 2006;8:241—4, <http://dx.doi.org/10.1001/virtualmentor.2006.8.4.pfor3-0604>].

³¹ Doltu, M. (2020). Chestiuni referitoare la restrângerea dreptului la libera circulație în uniunea europeană în timpul pandemiei de covid-19. In *Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene* (pp. 105-112).

³² Schmidt, A., Kramer, A. C., Brose, A., Schmiedek, F., & Neubauer, A. B. (2020). Distance learning, parent-child interactions, and affective well-being of parents and children during the COVID-19 pandemic: A daily diary study.

Pandemia de COVID-19 a modificat dramatic multe aspecte ale vieții oamenilor, inclusiv caracteristici cheie ale vieții de familie, pandemia fiind un factor de stres semnificativ pentru familii, care a schimbat rapid și radical multe caracteristici stabile ale mediilor familiale.³³

Pentru a putea înțelege consecințele pandemiei asupra bunăstării familiei trebuie luată în considerare influența acestor factori de stres la nivelul familiei în ansamblu. A existat o schimbare dramatică a rutinei în viața de familie în contextul pandemiei de COVID-19, cu o magnitudine probabil nevăzută încă din cel de-al doilea război mondial. Distanțarea socială sau fizică a dus la faptul că, practic, toți copiii din lume stau acasă, nu mai merg la școală, alături de părinți care fie au fost concediați, fie lucrează de acasă.

Liu, Bao, Huang, Shi & Lu³⁴ au realizat un studiu cu participanți copii care au fost nevoiți să stea separat față de părinții lor din cauza infecției cu coronavirus și au constatat că au o vulnerabilitate mai mare la depresie, stres, anxietate și manifestă un comportament de evitare.

În acest context de separare a membrilor familiilor, Convenția europeană a drepturilor omului protejează dreptul la respectarea vieții de familie. Acesta include dreptul părinților de a avea custodia și contactul cu copiii lor, precum și dreptul copiilor de a fi împreună cu părinții lor; de asemenea Curtea Europeană a Drepturilor Omului contribuie la protejarea familiilor împotriva separării ilegale, inclusiv la protejarea drepturilor părinților de a-și recupera copiii răpiți.

Concluzii

Există motive suficiente de îngrijorare cu privire la impactul pandemiei de COVID-19 asupra bunăstării populației generale, însă pandemia reprezintă o criză globală nu numai în domeniul sănătății publice și a stabilității economice, ci și a bunăstării familiei. Este important de reținut că familiile sunt afectate în mod direct de consecințele asupra sănătății, relațiilor sociale și economice ale pandemiei.³⁵

Așadar, cel mai bun răspuns psihologic la pandemie ar fi consolidarea rezistenței psihologice și răspândirea conștientizării, stării pozitive, speranței, empatiei și înțelegerea celor care se luptă din cauza efectelor pandemiei de COVID-19, precum și a celor care suferă din cauza bolii.

³³ Rudolph, C. W., & Zacher, H. (2021). Family Demands and Satisfaction with Family Life During the COVID-19 Pandemic.

³⁴ Liu, J. J., Bao, Y., Huang, X., Shi, J., & Lu, L. (2020). Mental health considerations for children quarantined because of COVID-19. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 4(5), 347-349.

³⁵ Prime, H., Wade, M., & Browne, D. T. (2020). Risk and resilience in family well-being during the COVID-19 pandemic. *American Psychologist*.

Pandemia de COVID-19 a dus la o schimbare completă a contextului. Există, dintr-o dată, multe activități care nu mai pot fi desfășurate sau nu mai pot fi desfășurate în același mod. Este ușor ca o persoană să devină copleșită. Condițiile de mediu se schimbă atât de rapid și atât de dramatic, încât vechile modele de comportament nu mai funcționează. Acest lucru trebuie conștientizat nu doar de familii, dar și de practicienii care se luptă să-și adapteze intervențiile.³⁶

În concluzie, pentru a proteja dreptul colectiv la sănătate în actuala situație pandemică, trebuie echilibrate drepturile individuale cu responsabilitățile colective.

Pentru ca toată lumea să se bucure de aceste drepturi, toți actorii conectați din punct de vedere social la această problemă și capabili să acționeze trebuie să practice responsabilități care nu sunt întotdeauna bine definite. Pentru a proteja dreptul colectiv la sănătate, este necesară recunoașterea faptului că fiecare persoană are dreptul la libertatea de mișcare, dar și responsabilitatea de a nu călători în anumite circumstanțe; un drept la educație, dar și responsabilitatea de a accepta faptul că poate fi suspendată temporar sau furnizată online.

Bibliografie:

- Bradley, R., & Corwyn, R. (2004). Life satisfaction among European American, African American, Chinese American, Mexican American, and Dominican American adolescents. *International Journal of Behavioral Development*, 28(5), 385-400.
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *The lancet*, 395(10227), 912-920.
- Brown, S. M., Doom, J. R., Lechuga-Peña, S., Watamura, S. E., & Koppels, T. (2020). Stress and parenting during the global COVID-19 pandemic. *Child abuse & neglect*, 110, 104699.
- Childress JF, Faden RR, Gaare RD, Gostin LO, Kahn J, Bonnie RJ, et al. Public health ethics: mapping the terrain. *J Law Med Ethics* 2002;30:170—8 [PubMed: 12066595. 16].
- Coman, C. (2018). *Analiza imaginii și influența Mass media*. Timișoara: Editura de Vest.

³⁶ Coyne, L. W., Gould, E. R., Grimaldi, M., Wilson, K. G., Baffuto, G., & Biglan, A. (2020). First things first: parent psychological flexibility and self-compassion during COVID-19. *Behavior analysis in practice*, 1-7.

- Coman, C., Țîru, L. G., Meseșan-Schmitz, L., Stanciu, C., & Bularca, M. C. (2020). Online teaching and learning in higher education during the coronavirus pandemic: students' perspective. *Sustainability*, 12(24), 10367.
- Coyne, L. W., Gould, E. R., Grimaldi, M., Wilson, K. G., Baffuto, G., & Biglan, A. (2020). First things first: parent psychological flexibility and self-compassion during COVID-19. *Behavior analysis in practice*, 1-7.
- Daniels N. Accountability for reasonableness. *BMJ* 2000;321:1300—1 [PubMed: 11090498. 38].
- Doltu, M. (2020). Chestiuni referitoare la restrângerea dreptului la libera circulație în uniunea europeană în timpul pandemiei de covid-19. In *Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene* (pp. 105-112).
- Every-Palmer, S., Jenkins, M., Gendall, P., Hoek, J., Beaglehole, B., et al. (2020). Psychological distress, anxiety, family violence, suicidality, and wellbeing in New Zealand during the COVID-19 lockdown: A cross-sectional study. *PLoS one*, 15(11), e0241658.
- Gerwin LE. Planning for pandemic: a new model for governing public health emergencies. *Am J Law Med* 2011;37:128.
- Gostin L. Public health strategies for pandemic influenza: ethics and the law. *Jama* 2006;295:1700—4 [PubMed: 16609092].
- Gostin LO. Medical countermeasures for pandemic influenza: ethics and the law. *JAMA* 2006;295(5):54—6.
- Lakhan, R., Agrawal, A., & Sharma, M. (2020). Prevalence of Depression, Anxiety, and Stress during COVID-19 Pandemic. *Journal of Neurosciences in Rural Practice*, 11(4), 519.
- Lee, M., & You, M. (2020). Psychological and behavioral responses in South Korea during the early stages of coronavirus disease 2019 (COVID-19). *International journal of environmental research and public health*, 17(9), 2977.
- Liu, J. J., Bao, Y., Huang, X., Shi, J., & Lu, L. (2020). Mental health considerations for children quarantined because of COVID-19. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 4(5), 347-349.
- Marroquín, B., Vine, V., & Morgan, R. (2020). Mental health during the COVID-19 pandemic: Effects of stay-at-home policies, social distancing behavior, and social resources. *Psychiatry research*, 293, 113419.
- Parczewska, T. (2020). Difficult situations and ways of coping with them in the experiences of parents homeschooling their children during the COVID-19 pandemic in Poland. *Education 3-13*, 1-12.
- Pfefferbaum, B., & North, C. S. (2020). Mental health and the Covid-19 pandemic. *New England Journal of Medicine*, 383(6), 510-512.

- Popa, D., Repanovici, A., Lupu, D., Norel, M., & Coman, C. (2020). Using mixed methods to understand teaching and learning in Covid 19 times. *Sustainability*, 12(20), 8726.
- Pozas, M., Letzel, V., & Schneider, C. (2021). 'Homeschooling in times of corona': exploring Mexican and German primary school students' and parents' chances and challenges during homeschooling. *European Journal of Special Needs Education*, 1-16.
- Prime, H., Wade, M., & Browne, D. T. (2020). Risk and resilience in family well-being during the COVID-19 pandemic. *American Psychologist*.
- Rudolph, C. W., & Zacher, H. (2021). Family Demands and Satisfaction with Family Life During the COVID-19 Pandemic.
- Sarkadi, B., Vintilă, M., Home education impact on the family life during the COVID-19 Pandemic, *Journal Plus Education*, vol. 29, no. 2/2021, pp. 235-255.
- Schmidt, A., Kramer, A. C., Brose, A., Schmiedek, F., & Neubauer, A. B. (2020). Distance learning, parent-child interactions, and affective well-being of parents and children during the COVID-19 pandemic: A daily diary study.
- Serafini, G., Parmigiani, B., Amerio, A., Aguglia, A., Sher, L., & Amore, M. (2020). The psychological impact of COVID-19 on the mental health in the general population. *QJM: An International Journal of Medicine*, 113(8), 531-537.
- Spinelli, M., Lionetti, F., Pastore, M., & Fasolo, M. (2020). Parents' stress and children's psychological problems in families facing the COVID-19 outbreak in Italy. *Frontiers in Psychology*, 11, 1713.
- Strosberg MA. Allocating scarce resources in a pandemic: ethical and public policy dimensions. *Virtual Mentor*, 2006;8:241—4, <http://dx.doi.org/10.1001/virtualmentor> [2006.8.4.pfor3-0604].
- Thakur, K., Kumar, N., & Sharma, N. (2020). Effect of the pandemic and lockdown on mental health of children. *The Indian Journal of Pediatrics*, 87, 552-552.
- White DB, Katz MH, Luce JM, Lo B. Who should receive life support during a public health emergency? Using ethical principles to improve allocation decisions. *Ann Intern Med* 2009;150(2):132—8.
- Wilder-Smith, Freedman DO. Isolation, quarantine, social distancing and community containment: pivotal role for old-style public health measures in the novel coron-avirus (2019-nCoV) outbreak. *J Travel Med* 2020;27(2)
- Zhang, Y., & Ma, Z. F. (2020). Impact of the COVID-19 pandemic on mental health and quality of life among local residents in Liaoning Province, China: A cross-sectional study. *International journal of environmental research and public health*, 17(7), 2381.